

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МЕДИКО-ПСИХОЛОГІЧНЕ КОНСУЛЬТУВАННЯ ТА ЕКСПЕРТИЗА»

Ступінь вищої освіти	Магістр
Освітньо-професійна програма	«Психологія»
Факультет	Педагогічний
Кафедра	Психологія
Семестр	III
Кількість кредитів	3
Мова викладання	українська

Викладач	к.п.н., доц. Гришук Майя Михайлівна
Контактна інформація	mayagri99@gmail.com

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

Анотація	Навчальна дисципліна «Медико-психологічне консультування та експертиза» буде корисна практичним психологам в діяльності психологічної служби системи освіти України, майбутнім соціальним працівникам, педагогам. Основними перевагами дисципліни є практична спрямованість та формування вмінь експертної роботи, із застосуванням засобів психологічної діагностики, особистісної і соціально-психологічної корекції та психотерапії осіб, які набувають статусу суб'єктів експертних ситуацій. При викладанні дисципліни активно застосовуються ситуаційні завдання, кейси, тренінгові вправи, ділові ігри, презентації тощо. <i>Вивчення цієї дисципліни дає можливість студенту збагатити методичний арсенал для реалізації експертних завдань при проведенні психолого-медико-педагогічних, психолого-педагогічних, медико-соціальних, судово-психологічних, соціально-психологічних експертиз.</i>
Мета та цілі	Формування системи базових знань, умінь та практичних навичок студентами щодо основних теоретико-методологічних засад експертної діяльності, формування практичного спрямування придбаних знань за рахунок співставлення теоретичних уявлень про сутність і методи експертної роботи з соціально-психологічними реаліями життєвих ситуацій, що підлягають експертному аналізу. Для досягнення мети поставлені такі основні завдання: показати необхідність і важливість поглиблених знань про основні положення експертної роботи психолога у широкому спектрі застосування експертно-психологічних знань. Сформувані основні уявлення про напрямки, принципи та механізми експертної роботи, із застосуванням засобів психологічної діагностики, особистісної і соціально-психологічної корекції та психотерапії осіб, які набувають статусу суб'єктів

	експертних ситуацій.
Пререквізити	Знати та розуміти перелік основних етико-правових принципів і законів експертної роботи, включаючи питання взаємовідносин психолога з замовником експертизи, безпосередніми суб'єктами конкретних експертних прецедентів, та тих осіб, що відповідають за втілення відповідних управлінських впливів та санкцій відносно об'єкту експертної роботи психолога.
	Базові знання з дисциплін: «Вікова психологія», «Психологія», «Педагогічна психологія», «Патопсихологія».

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	План, короткі тези	Завдання
1. Експертиза як особливий вид діяльності психолога-практика. Предмет, завдання, структура принципи експертної роботи	Поняття експертизи. Сфери застосування психологічних експертних знань. Обставини і форми застосування спеціального експертного знання. Структурні складові експертної ситуації. Різновиди експертиз. Особистість експерта і його роль в експертній ситуації. Права, обов'язки експерта і принципи експертного аналізу. Особистість та індивідуальні тактики досліджуваного. Ефекти спотворення та артефакти в експертному дослідженні.	Тести, питання, практичні завдання
2. Етапи технологія проведення психологічної експертизи	Етап призначення експертизи і постановки експертних питань (експертні питання; експертна ситуація; соціальне замовлення; експертні завдання; інформаційне забезпечення; психологічний анамнез; експертна психодіагностика; установки і стратегії експерта). Етап інформаційного забезпечення експертного процесу. Психодіагностичний етап експертизи (ефективний рапорт; системне спостереження; клінічна бесіда; експертна рефлексія; валідність і достовірність експертних даних; експертний висновок і прогноз). Етап психологічного аналізу даних експертизи. Постановка психологічного діагнозу в експертному дослідженні. Структура експертного висновку.	Тести, кейси
3. Психолого-педіатричний моніторинг дитячого розвитку в дошкільному та шкільному віці.	Процес розвитку дитини і його діагностика (процеси зростання; процеси розвитку; чинники розвитку). Особливості діагностики розвитку дітей раннього і дошкільного віку: експертна оцінка розвитку; тимчасові критерії; метод поперечних зрізів; лонгітюдне спостереження: короточасне, довготривале, прискорене спостереження; ретроспективне, проспективне, поєднане спостереження; істинне, змішане, псевдолонгітюдне спостереження; кількісні і якісні параметри розвитку; принципи діагностики розвитку. Критерії гармонійного розвитку в різних сферах життєдіяльності дитини. Розвиток побутової діяльності. Розвиток трудової діяльності. Розвиток ігрової діяльності. Розвиток діяльності спілкування.	Кейси, тести

<p>4. Психолого-медико-педагогічна експертиза/консультатія (ПМПК)</p>	<p>Підстави діяльності, склад, цілі і завдання ПМПК. Предмет ПМПК – відхилення в психофізичному розвитку дитини. Поняття психофізичної «норми», патології і відхилень у розвитку, аномальний розвиток. Проблема здоров'я в психології: негативний і позитивний критерії норми; психічне і психологічне здоров'я. Причини аномального розвитку. Первинний і вторинний дефекти. Типи психічного дізонтogeneзу та чинники дізонтogeneзу. Особистісні реакції на дефект: ігнорування, витіснення, компенсація, гіперкомпенсація, астено-іпохондричні реакції. Типи дізонтogeneзу: психічне недорозвинення - розумова відсталість; затримка психічного розвитку: інфантилізм, педагогічна і виховна занедбаність; спотворений розвиток; дізгармонійний; пошкоджений розвиток; дефіцитарний розвиток; деменція, алалія, дислексія, дисграфія, дискалькулія.</p>	<p>Кейси, практичні завдання</p>
<p>5. Психолого-педагогічна експертиза</p>	<p>Структура, цілі і завдання психолого-педагогічної експертизи (ППЕ): предмет ППЕ; цілі і завдання ППЕ; скарги і запити ППЕ; психологічна переформулювання скарг; типи запитів; експертні завдання ППЕ; психологічна карта експертного обстеження. Типові варіанти ППЕ учня. Експертиза готовності до шкільного навчання («шкільної зрілості»). Експертиза причин неуспішності («труднощів навчання»). Експертиза аномалій розвитку і виховання («особистісного дефекту»). Експертиза соціально - дезадаптивної поведінки («важковиховуваності»). Експертиза причин міжособових конфліктів («соціальної конфліктності»). Експертиза професійної компетентності педагогів: знання, уміння, навички, професійні трансформації особистості, базові соціальні установки, ситуативні установки педагога.</p>	<p>Кейси, практичні завдання</p>
<p>6. Медико-соціальна експертиза</p>	<p>Структура, цілі і завдання експертизи в роботі медико-соціальної експертизи (МСЕК). Коло осіб, що направляються на МСЕК. Етапи і методи медико-соціальної експертизи. Психопатологія життєдіяльності: обмеження трудової діяльності та інвалідизація. Професійний діагноз – оцінка працездатності хворих. Клінічний і трудовий прогноз; експертний висновок; клініко-функціональний діагноз; професійний діагноз; реадптація; інвалідизація; реабілітація.</p>	<p>Кейси, практичні завдання</p>

ЛІТЕРАТУРА ТА НАВЧАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ

1. Бурлачук Л.Ф., Морозов С.Н. Словарь-справочник по психологической диагностике. – К., 1989. – С. 528.
2. Березин Ф. Б. и др. Методика многостороннего исследования личности (в клинической медицине и психогигиене) / Ф. Б. Березин, М. П. Мирошников, Р. В. Рожанец. — М.: Медицина, 1976. — 176 с.
3. Коняева А.П., Лисенко В.П., Титова Т.М., Фурман А.В., Етичний кодекс товариства психологів України. – Київ; Донецьк, 1993. – С. 86.
4. Коченов М.М. Введение в судебно-психологическую экспертизу. – М., 1980. –С.117.
5. Кудрявцев И.А. Судебная психолого-психиатрическая экспертиза.– М., 1988. –С. 224.
6. Маркова А.К., Лидерс А.Г., Яковлева Е.Л.. Диагностика и коррекция умственного развития в школьном и дошкольном возрасте. – Петрозаводск, 1992. – С. 4-98.
7. Сафуанов Ф.С. Судебно-психологическая экспертиза в уголовном процессе. – М., 1998. – С. 192.

8. Семья в психологической консультации: Опыт и проблемы психологического консультирования / Под ред. А.А. Бодалева, В.В. Столина. – М., 1989. – С. 208.
9. Фресс П., Пиаже Ж. Экспериментальная психология. – М., 1966. – Вып. 1-2. – С. 464.
10. Шванцара Й. с сотр. Диагностика психического развития. – Прага, 1978. – С. 46.
11. Возрастно-психологическое консультирование : Проблемы психологического развития детей / Под ред. Г.В. Бурменской, О.А. Карабановой, А.Г. Лидерса. – М., 1990. – 136 с.
12. Этичний кодекс психолога (Прийнятий на 1 Установчому з'їзді психологів України 18 грудня 1990 р.). – Тернопіль, 1996. – С. 86.
13. Еникеев М. И. Юридическая психология. – М.: Издательство НОРМА. — (Краткие учебные курсы юридических наук), 2003. – С. 256.
14. Костицкий М.В. Судебно-психологическая экспертиза. – Львов., 1987. – С. 176.
15. Кох Я. Диагностика развития раннего и дошкольного возраста // Диагностика психического развития / Под ред. Й.Шванцара. – Прага, 1978. – С. 219-231.
16. Коченов М.М. Введение в судебно-психологическую экспертизу. – М., 1980. – С. 117.
17. Психическое здоровье и психосоциальное развитие детей: Доклад комитета экспертов ВОЗ. – М., 1979. – 86 с.
18. Сафуанов Ф.С. Судебно-психологическая экспертиза в уголовном процессе: Научно-практическое пособие. – М., 1998. – 192 с.
19. Скирбекк Г. Есть ли у экспертизы этические основы? //ж-л «Человек» - 1991. № 1, – С. 86-93.
20. Вольцис К. О воспитании целенаправленности у детей в процессе совместного труда // Дошкольное воспитание. – 1972. - №1. – С.13-17.
21. Галигузова Л.Н., Смирнова Е.О. Ступени общения: от года до семи лет. – М., 1992. – С. 143.
22. Гаспарова Е. Ведущая деятельность дошкольного возраста // Дошкольное воспитание. – 1987. - №7. – С.45-50.
23. Зворыгина Е.В. Первые сюжетные игры малышей. – М., 1988. – С. 94.
24. Каплан Л.И. Посеешь привычку, пожнешь характер. – М., 1980. – С. 98.
25. Леонтьев А.Н. Психологические основы дошкольной игры // Избр. психолог. произведения: В 2-х т. – М., 1983. – Т.1. – С.303-323.
26. Лисина М.И. Проблемы онтогенеза общения. – М., 1986. – С. 144.
27. Логинова В., Моторина Л. Формирование представления о труде взрослых // Дошкольное воспитание. – 1970. - №10. – С.56-63.
28. Люблинская А.А. Воспитателю о развитии ребенка. – М., 1972. – С.256.
29. Михайленко Н., Короткова Н. Взаимодействие взрослого с детьми в игре // Дошкольное воспитание. – 1993. - №3. – С.15; №4. – С.18-23.
30. Мухина В.С. Игрушка как средство психологического развития ребенка // Вопросы психологии. – 1988. - №2. – С.123-128.
31. Неверович Я.З. Начальные формы трудовой деятельности у детей дошкольного возраста // Психология деятельности и личности дошкольника / Под ред. А.В.Запорожца и Д.Б.Эльконина. М., 1965. – С.158-189.
32. Сенько Т. Шестилетки: труд и признание в группе // Дошкольное воспитание. – 1986- №7.– С.47-50.
33. Савчин М.В. Здатності особистості: монографія. – К., 2016. С.288
34. Братусь Б.С., Розовский И.Я., Цапкин В.Н. Психологические проблемы изучения и коррекции аномалий личности : Учебно -методическое пособие. М., 1988. – С. 86.
35. Бурменская Г.В. и др. Возрастно-психологическое консультирование: Проблемы психологического развития детей / Г.В. Бурменская, О.А.Карабанова, А.Г.Лидерс. – М., 1990. – С.134.
36. Власова Т.А., Певзнер М.С. Учителю о детях с отклонениями в развитии. – М., 1967. –С. 360.
37. Забрамная С.Д. Психолого-педагогическая диагностика умственного развития детей. – М., 1995. – С. 112.
38. Кондратенко Л.О. Психологія первинної шкільної неуспішності. – Ч., 2017. – С.488.
39. Зиглер Е., Ходапп Р.М. Понимание умственной отсталости. – К., 2001. – С.124.
40. Дети с временными задержками развития / Под ред. Т.А. Власовой, М.С. Певзнер, - М., 1971. – С.207.
41. Корнев М.М. та ін.. Медико-психологічні та соціальні проблеми дітей-сиріт / М.М. Корнев, І.С. Лебець, Р.О. Моїсеєнко. – Х., К., 2003. – С.239.
42. Лебединский В.В. Нарушения психического развития у детей. - М., 1985. – С.167.
43. Панок В.Г. Цушко І.І. Стратегія розвитку психологічної служби системи освіти України: Методичний посібник. К., 2004. – С.128.
44. Психолого-медико-педагогическая консультация: Метод. рекомендации / Под ред. Л.М. Шипицыной. – СПб., 2002. – С.352.
45. Амонашвили Ш.А. Психологические основы педагогики сотрудничества: Книга для учителя. – Л., 1991. – С.112.
46. Глозман Ж.М. Личность и нарушения общения. – М., 1987. – С.208.

47. Изард К. Эмоции человека. – М., 1980. – С.464.
48. Каминская М.В. Активизация личностных регуляторов профессионального роста учителя в условиях гуманизации образования. – Иваново, 1995. – С. 270.
49. Личко А.Е. Психопатии и акцентуации характера у подростков. – Л., 1983. –С 226.
50. Маркова А.К., Лидерс А.Г., Яковлева Е.Л.. Диагностика и коррекция умственного развития в школьном и дошкольном возрасте. Петрозаводск, 1992. –С.180.
51. Овчарова Р.В. Практическая психология в начальной школе. – М., 1996. – С.243.
52. Овчарова Р.В. Технологии практического психолога: Учебное пособие для студентов педагогических вузов и практических работников. – М., 2000. – С.448.
53. Рубинштейн С.Я. Психология умственно отсталого школьника: Учебное пособие. – М., 1986. – С.276.
54. Рубцов В.В. Организация и развитие совместных действий у детей в процессе обучения. – М., 1987. – С. 160.
55. Талызина Н.Ф., Буткин Г.А. Педагогическая психология: Метод. указания для студентов фак. психологии гос. ун-тов. М., 1988. – С. 259.
56. Борзунова А.С. О теоретических основах врачебно-трудовой экспертизы. – Л., 1963. – С.183.
57. Виленский О.Г. Врачебно-трудовая экспертиза при психических заболеваниях. – К., 1979. – С. 104.
58. Врачебно-трудовая экспертиза и социально-трудовая реабилитация при дебильности / Методические рекомендации Гринцов М.И. Основные нервно-психические заболевания у военнослужащих срочной службы и вопросы военно-медицинской экспертизы. – Б.м. : Медицина, 1997. – 208 с.
59. Діагностика рівнів життєдіяльності психічно хворих у медико-соціальної експертизи: Метод. рекомендації / С.В. Пхіденко, Г.К. Дзюб. – К., 1997. – С.126.
60. Лихницкая Н.И. Оценка состояния функциональных систем при определении трудоспособности. Л., 1962. – С. 189.
61. Нейрофизиологические исследования в экспертизе трудоспособности / Под ред. А.М. Зимкиной, В.И. Климовой-Черкасовой. – Л., 1978. – С 280.
62. Основные типы психологической дезадаптации у бывших воинов-интернационалистов. Психологическая диагностика и психотерапия: Метод. рекоменд. – Л., 1990. – С. 17.
63. Психокоррекционная работа в семьях больных в инициальном периоде шизофрении: Метод, рекомендации / Ленингр. н.-и. психоневрол. ин-т; Сост. В.М.Воловик, А.П.Коцюбинский. -Л., 1984. – С. 39.
64. Психологічна допомога постраждалим внаслідок кризових травматичних подій.: метод.посібник./ З.Г.Кісарчук, Я.М.Омельченко, Г.П. Лазос. –К., 2015. С.207.
65. Про організацію медико-соціальної експертизи. Постанова Кабінету Міністрів України від 3.12.2009. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1317-2009-п>
66. Рузанов А.Д. Організація роботи медико-соціальних експертних комісій (МСЕК): Правові основи медико-соціальної експертизи (МСЕ). – Чернігів, 1999. – С.78.
67. Руководство по врачебно-трудовой экспертизе: В 2-х т. / Под ред. Ю.Д. Арбатской. – М., 1981. – С.282.
68. Стадченко Н.А., Алисова Ю.М., Лавров А.А. Врачебно-трудовая экспертиза. – М., 1986. – С. 240.

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Загальна політика	Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати всі заняття згідно розкладу, не спізнюватися. Дотримуватися етики поведінки. Працювати з навчальною літературою, з літературою на електронних носіях і в Інтернеті. При пропуску лекційних занять проводиться усна співбесіда за темою. Відпрацьовувати практичні заняття. Виконати індивідуальне завдання.
Політика щодо дедлайнів та перекладання	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку.
Політика щодо академічної доброчесності	Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування.

ОЦІНЮВАННЯ

Нарахування балів	
Види оцінювання	Бали
Змістовий модуль 1 (теми 1,2,3)	20
Змістовий модуль 2 (теми 4,5,6)	20
Індивідуальна науково-дослідна робота	20
Підсумковий контроль (теми 1-6)– залік	40

Розподіл балів для оцінювання успішності студентів		
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни